

БРОЈ 10 ЛЕПТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке на-
плаћују се по погодби.Редакција је у улици
Франковој бр. 20.Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ„Народ“ излази свакога
дана по подне.Штампарија се налази у Фран-
ковој улици бр. 20.Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

У АУСТРИЈИ И У НЕМАЧКОЈ

Цирих, 30 септ.

Последња седница Рајстага била је врло бурна. Социјалисти су тражили, да канцеларова власт буде ограничена и основана на одговорности. Иначе је његова функција ништавна. Социјалистичка странка, поред тога, тражи реформе које је Кајзер обећао за време министарске кризе.

За тим се живо дебатовало против политике новог канцелара, коју стварно води војна странка.

„Форверц“ је објавио један чланак против канцелара под насловом: „Нека иде!“ У том чланку се каже:

„Ни народ ни отаџбина више неће канцелара. Ако је искрени родољуб, онда треба да зна да треба да одступи, јер није он тај који ће поправити стање наше земље. Иначе народ ће се дићи да потражи рачуна; тако ће он отићи са свога положаја.“

Рим, 30 септембра

Према вестима, које „Трибуна“ има из Прага, власти у Чешкој чине све напоре, да угуше покрет код Чеха.

Аустријска влада изјављује у својим званичним листовима, да она мора да се бори против организоване завере чешких политичара, који раде уз сарадњу с поља.

У Прагу је последњих дана ухапшено много људи и извршена је маса претреса станова. Затворена су сва удружења и клубови али агитација траје и даље. Немачка пангерманистичка штампа јако је узбуђена против Чеха. „Франкфуртер Цајтунг“ пише, да бечка влада не треба да подлегне утицају оваквог елемента већ да треба да предузме све потребне мере.

ЈЕ ЛИ ПОВЕЂЕНА?

Је ли Немачка побеђена са свим?

На ово питање може се одговорити мирно: Не.

Ми смо у једном прошлом чланку рекли да је сматрамо побеђеном изнев за то логичне и практичне разлоге. То је било речено у општим контурама, под притиском неодољиве силе великих разлога, који су у историји све до данас остали неизмењени и остаће до у вечност, јер им је основа у непромењеној и увек истој људској природи. Шта више у будућности ће ови разлози имати још јачу силу, у колико човечанство корача путем напретка. Лако је дакле било на основу њих Катону Утичком предвидети будући, а Тациту скори пад Рима. Што се и збило. Римска држава, која је обухватила цео познати свет, којој ни донде ни до данас није било равне, срушила се у јаму, коју је рђавштина њених вођа била ископала. Рим је био изгубљен још за време Катонново неповратно.

Над Немачке је дакле неминован, сразмерно близак. Она то сама ви-

ди. Јер да она то не види, да ли би био разумљив беспримеран у историји поступак, да »победилац« нуди мир понеколико пута, а при свакој понуди чини све веће и веће уступке, који се такмиче међу собом по важности и кобности за немачку превласт?

Данас већ аутентично изјављује да евакуише Белгију, Француску, Пољску. Још се само држи истока, форме ради; нешто само с тога што је то и аустријски интерес, а нешто зато што се нада, да ће у том питању, географски удаљенијем, лакше наћи пут спасења. Исто вреди и за колоније.

Јасно је дакле, да се Немачка осећа побеђеном. Она се таквом осећа још од неуспелог варшавског покушаја. Али она то још није сасвим; она то још не признаје. Она се још држи на крајњи крајчак утонулог брода, за крајњи истог.

Међутим, то је тај крај, који нас највише интересује.

Она данас, онако исто као што је невешто била дипломатски припремила рат, тако се исто невешто хоће да спаса-

ва. Она је рат — у дипломатском смислу — отпочела због претензија на Исток, и због тих претензија је букнуо светски рат. Ко јој је дакле могао улити ту памет, да ће образовани свет баш на том питању попустити? Не, баш на томе неће.

Доказано је, да је Немачка и без тих претензија могла ићи путем напретка. Енглеској би међутим био задан смртни удар, кад би Германство успело да учврсти ноге на Балкану и у Сирији. Зар је Немачка одиста толико луда, да од целог осталог човечанства претпоставља тулудост, да више воли превласт немачких јункера, него енглеских гледстоноваца? Је ли она при памети?

И ако није, зашто онда улазити у трабуњања њених дворских медиокритета? Ови би могли бар толико да виде, да је Словенство везано уз енглеску судбину. И да ли ће оно бити толико кратковидо, да мирно очекује немачку чизму и аустријска вешала, кад може да има уза се цео ваљани свет? Зар то Словенство да замени своје садање пријатеље Енглеску, Француску, Италију са Немачком, Аустријом и Турском? Зар они мисле, да Словенство не би видело у евентуалном британском паду и своју пропаст? Немачка и Аустрија кроз Балкан и Багдад до Хиндуса! О лудости!

Ко је тај, који помишља на мир у оваким околностима? И ако га има, нека помисли на ужасе, невитештва и разбојништва, почињена од њих и њихових полудивљих слугу, Бугара и Турака. Могу ли Словени, ова раса у основи доброћудна, душевна, лаког схватања и нежна срца, кадгод помислити за савез, братство и јединство са једним системом, који својим таштим прохтеви-ма жртвује читаве народе? И жртвује их огњем и мачем, у пламену, у крви. Зар не видите мртвих два милиона Јермена? Два милиона! Читав један народ. Не видите ли покољ Грка у целом Левантском крају? Зар би ти, Србине, Слове-

нине, хтео у ово друштво, са таквим болесним лудима да се миршиш на основу равноправности?

Не. Овакој крвожедној, бездушно свирепој, хладно злочиначкој раси мора се одузети даља могућност зла.

Мир под оваким околностима? Мир такав нипошто. Живот нам је и до сад био тежак, пун мрака и пакла, и крви и пустоши. Све је то долазило од германске безумне и охولة свирепости. Ни част нам не дозвољава то. Да имамо пред собом ратника који је имао неког успеха, било би друго. Али нама се нуди мир са ђилкошима, са убицама из потаје, са обезумљеним пијанцима зла и беса, и зато ми поносно и мирно дижемо главу на питање и кажемо: не! Без објашњења. Ићићемо и даље до у смрт. Сви, и да нас је мало, до последњег. Од досадањег пакла и од будућег, више волимо смрт. Она ће бити часна и донеће нам мир, који је Германец овде на земљи угушио у крв и врисак.

И зато: или доле са безумником у кврге и конопце, или борба док то не буде.

ЗВЕЗДИЦЕ

Кад је фон Батоки био диктатор за исхрану у Немачкој, хранио се са својих имања у Вледану. Намирнице је добијао поштан-

ским пакетима, које су му често крали! Једном је добио само завој од пакета, на коме је писало:

— Ево, ово ти је оно, што ти зовеш »издржати до краја«.

Гаргантуа

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Атина. — Г. Грипарис, последњи грчки посланик у Бечу, поднео је својој влади исцрпан извештај о стању у Аустрији. Закључак је, да Аустрија неће моћи наставити рат.

Амстердам. — Један цепен највећег модела летео је у вече над Бевтхајмом. Он је одмах отеран ка северу.

Мадрид. — Синоћ се састао министарски савет и донео одлуку, да се у целој Шпанији подигне опасно стање. Г. Дато је разговарао са амбасадором Енглеске. Владин комесар, који је пре кратког времена наименован, дао је оставку на тај положај.

РУСКА ВОЈСКА

Петроград, 30 септ.

Једна најмеродавнија војничка личност изјавила је дописнику Хавасове Агенције: »Борбени дух и чврстина руске војске непрестано расту тако, да се можемо надати ускоро њеном потпуном опорављењу. Покушај Немца да се користе нашом тренутном слабошћу, да би уништили наш морал и унели дезорганизацију у нашу земљу, није успео нити ће икада успети. Руска војска је у стању да настави борбу и наставиће је.

Боло Паша

Резултат истраге, коју је америчка полиција повела против неких новчаних завода у Сјед. Државама, показао је, да су разне суме новаца, које укупно премашују 10 милиона франака, раздате у току 1916 за рачун берлинске Дајче Банк, а на име Пола Боло, који је тада живео у Паризу. Велики део тога новца примио је сам Боло преко једне банке са француским капиталом. Боло је, као агенат Немачке, сав тај новац трошио на ширење пацифистичке пропаганде и на поткупљивање великих светских листова за тај циљ.

У Европи је још владао мир када су египатског кедива почеле опопадати црне слутње. Наслутно је турски рат, као и да Енглеска неће више да зна за њега. Он се уплаши да једног дана не стане

забрану на његове силне милионе или да му их просто не конфискују. Зато је почео да размишља на који ће их начин најбоље сачувати.

У томе се појави Боло паша, који изради цео план и састави уговор.

Боло је преко свога посредника нарочито нагласио Седик паша, да овај уговор има нарочиту вредност, пошто га је прегледао сам г. Моние тадашњи председник грађанског суда у Паризу. Пошто се цела афера тичала многих милиона, то је по уговору припадала велика провизија Боло паша и његовим саучесницима.

У томе отпоче и светски рат, 22. јула 1914. Јусуф Садик паша укрцао се за Цариград, и том је приликом нарочито препоручио Боло Абасу Хилми. Томе је следовало 1. септембра исте године на-

именовање Бола за пашу. И афера почиње да тече својим током. У новембру Бола шаље свог повереника, Италијана Кавалинија Садика у Цариград. Са собом је овај носио два писма: једно, у коме кедив признаје Бола паши дуг од 50 милиона; друго, у коме се Бола обавезује да ову суму доцније пренесе на законитог власника.

Садик налази да ово друго писмо није довољно јасно, и ствар се прекида неко време. Бола одлази у Бијариц. У децембру 1914 нови паша прима у својој вили »Веледа« многе високе личности. Примају се и новинари из тога места, којима се представља тобожњи брат Папин, и овај им говори о својим намерама да у Сен Себастијану оснује једну велику католичку банку.

У то време Енглеска збацује кедива. Док његова десна рука Садик седи у Риму, Абас Халми долази у Беч са 125000 франака и одседа код »Империјала«, решен да живи економски. Али га Бола не испушта из вида. Њему је била намера да преко њега ступи у везу с Немачком, која је увек готова да баци на тас сву тежину свога коруптивног злата.

Посредовањем Кавалинија састали су се Бола и Садик у Риму. Бола говори да је рат доста трајао и да би само један човек могао посредовати између Француске и Немачке и да је тај човек бивши кедив Абас-Халми. Тога пута Бола је још изјавио, да је он нарочито погодан за подржавање свих пацифистичких предузећа, због својих разгранатих веза у Француској.

ПРОПАЛЕ НАДЕ

Лондон, 30 септ.

Дописник Рајтерове Агенције на енглеском фронту, у Француској, јавља: »Духовно стање немачких официра, које смо заробили последњих дана, врло је бедно, и даје нових доказа о душевном стању целокупне немачке војске.

Они личе на људе који су изгубили сваку веру у будућност. Кад им поменемо сумаренски рат, они само одмахну главом и немају више илузија о неком успеху Немачке на западном фронту.

Изгледа да је једино питање, које их још занима,

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Непријатељ је у области Обрива извршио три напада оделењима од по 140 људи. Ови су напади били врло живи и Французи су очевидно били надмоћнији. Непријатељ је претрпео врло тешке губитке; забили смо 10 заробљеника.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Јутрос у 5 сати и 25 мин. напали смо непријатеља на фронту од 7 миља североисточно од Ипра. Наше су трупе успешно напредовале. Јака киша падала је сву ноћ.

да ли ће рат још дуго трајати. А начин, на који они постављају то питање, показује да они разумеју да одговор зависи само од воље Споразума.

ДОЦКАН

Париз, 30 септ.

Немачки лист »Економски лист Централних Сила« донео је један чланак о Србији и о трговинској политици Централних Сила. У чланку се износе конфликти, који сметају економском зближењу Србије, Бугарске и Аустроугарске, док није иста ствар и са економским везама Србије и Немачке.

У том чланку се налазе и овакве реченице: »Немачки су интереси врло важни на српској пијаци и треба још да се појачају.« Зато чланак неће бити одушељено дочекан у Бечу и Пешти, јер се тамо очекује економски пролаз на Исток преко Србије, а немачка се у томе питању бави само својим себичним интересима.

РУМУНСКА ВЕРНОСТ

Париз, 30 септ.

Румунски министар Таке Јонеско, говорећи у »Журналу« о трагичној ситуацији Румуније, која се бори на страни бранилаца права и слободе, завршава овако:

»Немци желе да закључе мир са Румунијом и живо врше пропаганду. Они само губе време. Никада Румунија неће закључити засебан мир. Ми нисмо способни за овакву срамоту и издајство. Наши савезници могу имати вере у нас као што ми имамо у њих.«

СИЛОМ ИЛИ МИЛОМ

Цирих, 30 септ.

Према најновијим вестима 7. немачки зајам налази врло мало одзива у земљи. У пркос свима конференцијама и састанцима великих немачких финансијера, упис зајма је врло слаб. Влада намерава да насилно изврши упис.

Доцније. — И поред јаке кише, наше су трупе успеле да се скупе за напад, који су извршиле јутрос.

Напредовали смо на целом фронту од железничке пруге Ипр—Рулер до тачке где се додирујемо са Французима на јужној ивици шуме Хултулстер. На целом фронту заузели смо велики број и утврђених мајура као и друга јака утврђена места. Заробили смо и доста заробљеника. Јака борба код Пасшандела.

РУМУНСКИ КОМИНИКЕ

Дан је био миран на фронту свих армија. Непријатељ је тешком артилеријом бомбардовао Галац. Разорено је више кућа; има жртава међу становништвом.

КЕРЕНСКИ О МИРУ

Петроград, 30 септ.

У једном интервјуу, који је дао париским листовима, Керенски је поменуо и могућност засебног мира и рекао је, да је то питање, које се не може ни поставити:

»Никада, разумите, никада Русија неће закључити засебан мир. У том погледу нека нестане сваке наде код наших непријатеља и сваке бојазни код наших Савезника.«

ИЗМЕНАЂЕНИ

Лондон, 30 септ.

»Тајмс« сазнаје, да је по следња англо-француска офанзива потпуно пореметила све немачке планове. Немачка се није надала овој офанзиви, тврдо уверена да ће она наступити тек после зиме.

То је узрок што су немачка слагалишта у позадини била пуна потреба за наступајућу зиму. Али пошто су изгубили многе положаје од велике војне вредности, Немци су данас принуђени да уклоне сва слагалишта из целе Белгије.

НА ИПРУ

Лондон, 30 септ.

Војни критичар »Тајмса« пуковник Репингтон пише: »У три последња напредовања заузели смо највећи део висоравни код Ипра. Остаје нам само још миља и по, па да је узмемо целу. Ако Савезници заузму и овај део фронта они ће доминирати непријатељским положајима.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

ЂЕНЕРАЛ КОНКРАН

Енглески министар војни одредио је за свога представника при српској војсци, ђенерала Конкрана.

Ђенерал Конкран већ је стигао у Солун, био је примљен у аудијенцију од Њ. Кр. В. Престолонаследника и учинио је посете г. министру војном и Начелнику штаба Врховне Команде. Ових дана ће ђенерал Конкран обићи наше трупе на фронту.

Српска војска најтоплије поздравља долазак енглескога ђенерала у њену средину и види у томе факту нов доказ високе пажње и почести коју јоју казује моћни и силни Савезник, Велика Британија.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

БЕРН. — Из Берлина јављају, да је Хинденбург овако одговорио на честитке пруског парламента: »Ми смо се до сада одупирали моћним ударцима наших непријатеља. Немојте се много бавити ставњем после рата. Имајте поверења.«

ЛОНДОН. — Једанаест немачких официра, који су побегли из заробљеничког логора у Сутон Бонингтону, ухваћени су. Међу њима је и капетан фон Малер са крстарице »Емден«.

МАДРИД. — Г. Дато, шпански председник министарства намерава да распусти скупштину и да нареди нове изборе.

БАЗЕЛ. — »Штрасбургер Пост« јавља, да је у околини Есена отровано око 100 лица, која су јела покварену храну.

МАДРИД. — Цела штампа посвећује читаве ступице штрајкачком претресу. Нарочито много коментара изазвала је одбрана капетана Мангато, који је сву одговорност за догађаје последњег месеца, бацао на неувиђавност владе.

ХАВР. — Краљ Алберт посетиће ускоро италијански фронт. Њега ће пратити нарочита парламентарна делегација.

БУЕНОС АИРЕС. — Целокупна војска је мобилисана ради осигурања железничког саобраћаја.

БУЕНОС АИРЕС. — Граф Луксбург, бивши немачки амбасадор, ухапшен је 26 септембра у унутрашњости, где је хтео да се сакрије. Биће одмах укрцан за Европу.

ЛОЗАНА. — Економски компромис између Аустрије и Мађарске савршава се крајем ове године. Он ће се сад обновити само као провизоран економски споразум. Преговори између Беча и Пеште, да се стара конвенција обнови за 20 година, нису дали никаквог резултата.

ЦИРИХ. — Виљем је прекрјуче отпутовао за Беч са Кулманом. Одатле ће отићи у Пешту, Софију и Цариграду.

РИМ. — На међусавезничкој конференцији у Паризу, Италију ће представљати Маркони и Павиа.

ЦИРИХ. — У Турској и Бугарској затворене су многе фабрике муниције због оскудице у материјалу.

ПАРИЗ. — Генерал Сер Кованс предао је вароши Вердену британску краљевску заставу, коју је послао енглески Ратни Савет.

ЦИРИХ. — Листови јављају, да су немачке војне власти реквирирале за војску сву бербу грођа у Румунији.

ШТОКХОЛМ. — Један врло познат трговац извршио је самоубиство, јер је дошао до пропасти. Његови губици износе око 33 милиона шведских круна. Овим крахом погођена је маса ситнијих трговаца.

ЦИРИХ. — Пре кратког времена у Турској је обешено 20 социјалиста. Они су по народности Јермени и ухапшени су још у јуну 1916 под оптужбом, да су изазивали неред у Јерменској.

ЛОНДОН. — Г. Лојд Џорџ, примивши једну депутацију земљорадничких удружења, изјавио је: »Ако узмемо у обзир губитке немачких сумарена у овом месецу, они су несразмерно већи него у ма ком другом за последњих 12 месеца.«

Енглески министар председник изјавио је удружењима у име својих колега, захвалност на врло великој помоћи, коју су енглески земљорадници указали за време овог рата.

ЦИРИХ. — У Немачкој је цена пасуљу скочила за 900 на сто.

РИМ. — Цео један босански пук предао се на румунском фронту са свима официрима (депеша послата из Рима пре два дана; није јасно да ли је нов пук или се односи на већ познату предају пре више дана.)

РИМ. — Уредбе, које важе за болничке лађе осталих савезника, на којима путују шпански официри, примениће се и на италијанске болничке лађе.

ПАРИЗ. — Годишња потрошња вина у Француској отприлике је 50 милиона хектолитара. 1914. дала је берба 20 милиона хектолитара, 1915 и 1916 30 до 33 милиона, а 1917 мисли се да ће достићи 30 милиона хектолитара.

ЦИРИХ. — Бугарска влада наредила је, да се од данас депеше немачких дописника подвргавају цензури, пошто су слате лажне вести, које су изазвале политичке несугласице.

БАЗЕЛ. — Из Загребачке јављају, да је цар Карло извршио ново помиловање, које обухвата више политичких личности.

ВАШИНГТОН. — 2700 младих Американаца добили су официрски чин.

ЖЕНЕВА. — 13. септембра није стигао у Швајцарску ни један немачки лист, пошто је граница била затворена.

ПАРИЗ. — Есад Паша спрема се да отпутује одмах у Солун, због операција арбанашиких трупа.

ВАШИНГТОН. — Америка је забранила извоз злата за Шпанију. Од јануара до септембра извезено је за Шпанију 450 милиона франака у злату.

РИМ. — Један италијански инвалид, који је ослобођен из Немачке прича, да је народ у Немачкој уверен, да су Кајзер и Кронпринц одговорни за рат. Популаран је једино принц Ајтел Фридрих.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ
29. септембра слабија обострана ватра.

МАЛИ ОГЛАСИ

Српско Трговачко Друштво обавља све банкарске послове; врши размену новца по најповољнијим дневним курсевима; прима новац на штедњу и чување. Канцеларије се налазе у улици Александра Великог у згради Хотела Кавале, преко пута бив. грчке централне поште. 6-10